

Za zbiranje teh prispevkov naj se porabi mesec februar in prva polovica marca 1938. Najpozneje dne 15. marca 1938. naj odpošlje vodstvo vsake šole zbrani denar odboru za odkup Prešernove rojstne hiše.

Naj zbirka pokaže, da je po pravici trdil Prešeren, da so mladeniči naš up in da je ni take mladenke, kot naše je krovi dekle.

Ban: dr. Natlačen s. r.

Tako pozivata odbor in banska uprava našo slovensko mladino k zelo odličnemu delu za narodno stvar. Naš mladinski list z največjim veseljem objavlja to okrožnico, da se tako pridruži vrstam nabiralcev za odkup Prešernove rojstne hiše. Naj bi v resnici ne bilo nobenega slovenskega učenca, ki bi omalovaževal ta poziv, saj gre za počastitev največjega slovenskega pesnika Prešerna, kateremu smo Slovenci pač dolžni, da mu ohranimo ne samo večer spomin, temveč tudi rojstno hišo in vse, kar se bo v njegovem muzeju v Vrbi hranilo. Poglejte, dragi otroci, pesnik Prešeren je imel otroke tako rad, da jim je kar po cestah delil darove, zlasti fige, pa bi ga sedaj naša mladina kar tako pozabila? Ali bi ne bila to črna, grda nehvaležnost? Ne, nikakor! Vsak od Vas, moji dragi, bo rad žrtvoval tisti dinarček za Prešerna, kdor je pa sin (hčerka) premožnejših staršev, pa tudi več, kajne?! Pokažite torej, da ste zavedni sinovi in hčerke slovenskega naroda, in tudi dokažite, da se Prešeren ni motil, ko je dejal, da ste vi »naš up«.

Fr. Kunstelj:

Ded s pipico.

Dedek pipico kadi,
dedek sladko se smeji:
»Hohoho, kaj pa spet to?«
»Hiša, dedek, hiša bol!«
»Hahaha, za koga pa?«
»Tvoja, dedek, tvoja ta.«

Dedek pipico kadi,
dedek tiho se smeji:
»Hihihhi, o, dete ti,
veš za moje dolge dni...?«
Dedek pipico spusti,
v srcu tiho se solzi.

Joža Lovrenčič:

Tonca iz lonca.

Nenavadna zgodba iz starih časov.

6.

ošanka je prišla domov bolj mrtva ko živa. Vse moževe besede je niso mogle prepričati, da ne hodi ob nji kot duh. Ko je odprla v izbo, je omahnila na posteljo k Bernardku.

»Mama!« jo je s šibkim glasom pozdravil sin. Iz glasu se je slišalo, kako ga bolezen muči, a vendar je bil v njem tudi rahel dih veselja, da se je mati vrnila, da ne bo sam.

»Moj Bog, moj Bog, ali je umrl v takih grehah, da se spovrača ob belem dnevu in se

mora tako vicati?« je ihtela mati, česar Bernardek ni razumel.

»Kdo je umrl?« je vprašal.

»Oče, sin moj, moliva zanj,« je odvrnila.

»Nisem umrl, Bernardek, doma sem, pri tebi sem,« se je tedaj oglašil oče in z roko pobožal sina po licih, ki so pekle ko ogenj.

Sinu se je za trenutek ob očetovem glasu zjasnil obraz in je veselo pogledal, a ko ni videl očeta, se je zgrozil in se sunkoma dvignil ter se krčevito oklenil matere.

»Nič se ne boj, Bernardek! Oče je res živ, in jaz sem z njim, Tonca iz lonca, ki sem prišel z njim, da bom tvoj prijatelj in se bova igrala,« se je oglasil Tonca, da bi Bernardka potolažil, ko je videl, kako se je prestrašil.

Drobni otroški glas je Bernardka res potolažil. Ob imenu nevidnega dečka mu je šlo kar na smeh. Opustil je mater in gledal v smer, od koder je slišal besede.

»Tonca iz lonca, ali sam sebe zmerjaš? Kje pa si? Tudi tebe ne vidim! Pokaži se, ako hočeš, da bova prijatelja in se igrala,« se je opogumil Bernardek in govoril glasno, kolikor je mogel.

»Ne trudi se z govorjenjem, Bernardek, bolan si!« ga je opomnila mati, ki je medtem stopila k vratom in snela s stene žegnanček z blagoslovljeno vodo. Ko ni vedela več, kako naj reši moža vicanja, se je spomnila, da bi ga poškopila in ga tako rešila...

»Bog ti prizanesi trpljenje!« je želela in poškopila po sobi.

Blagoslovljene kaplje so oškropile Košana in Tonca.

Žena je vzkliknila, Bernardek je strmel: oče je stal ob njegovi postelji, živ in prav tak, kakršen je bil, ko je ponoči prihajal iz gozda domov, poleg njega pa je stal na tleh deček pritlikavček.

Tudi oče se je čudil in Tonca iz lonca tudi.

Samo trenutek so se gledali brez besede, potem pa se je oče zasmejal, stopil k ženi in ji stisnil roko.

»Hahaha, zdaj pa boš verjela, da nisem mrtev, ko me vidiš! Samo ne vem,« je pristavil, »če je prav, da si me rešila čara. Prezgodaj je to prišlo, rad bi bil še nekaj časa neviden, da bi mogel v grad. Otel bi očeta in pokazal graščaku, kakor sem valptu na travniku, ko sem ga česnil do omedlevice, da bo pomnil, kaj se pravi želeti smrt puntarski krvi!«

»Nič ne de,« se je oglasil Tonca, »se bova napravila pa spet nevidna, da bova mogla v grad!«

»Vidiš, ta je moj čarovnik, ki mi je nocoj ozdravil nevarno rano in me začaral, da sem bil neviden... O, Tonca iz lonca je dober deček in bister. Naj se ga kdo le dotakne, da bi mu prizadejal kaj hudega, to bo občutil mojo pest! In ne veš, kako je usmiljenega srca. Poglej!«

Košana je pokazal zlatnika in ju vrgel na mizo, da sta prečudno lepo zažvenketala.

»Moj Bog, zdaj smo pa bogati in rešeni vseh skrbi!« je vzkliknila žena in verjela, da je mož živ.

Tonca je bil vesel veselja in sreče, ki jo je prinesel Košanovim, le Bernardek se mu je smilil, ko je videl, da ne more iz postelje.

Dvignite me k Bernardku!« je zaprosil.

»Saj res,« je rekel Košana, »vidva se prav za prav še nista prav pozdravila!«

In je dvignil Tonca in ga položil k sinu, ki se mu je kar smehljaj, ko je videl tako majhnega dečka.

»Ali boš moj prijatelj?« ga je vprašal Tonca.

»Seveda bom, ko si tako dober in si ozdravil očeta in mu dal še tak denar,« je odgovoril Bernardek in dal Toncu roko.

»Mati nama zdaj kaj skuha, Tonca, ko sva oba lačna. Ta čas se vidva lepo pogovorita, če je Bernardku kaj odleglo,« je rekel oče in odšel z ženo v kuhinjo.

»Mi je, mi je!« je zaklical za očetom Bernardek, ki se je počutil bolje in je skušal tudi vstati, a je le spoznal, da še ne more.

Tonca je to videl.

»Če boš bolan, ne boš mogel vstati,« je rekel.

»Seveda ne bom mogel,« je odgovoril Bernardek.

»Potem se tudi igrati ne bova mogla,« je bil Tonca žalosten.

»Tudi ne.«

Obema je bilo težko in sta utihnila.

»Kako si ozdravil očeta?« je vprašal čez trenutek Bernardek.

»Želel sem, pa je bilo!« se je odrezal Tonca.

»Pa želi, da bi tudi jaz ozdravel,« je prosil bolnik.

»Saj res!« je tlesknil Tonca z rokami.

»Ali že želiš?«

»Še ne.«

»Zakaj ne, če hočeš, da bova prijatelja?«

»Oči moraš prej zapreti, kakor bi spal!«

»In koliko časa bom moral mižati?«

»Dokler ti ne porečem, da je dosti.«

»Zdaj že mežim!« je povedal Bernardek.

»Pa zares?« je hotel vedeti Tonca.

»Zares!«

»In nič ne vidiš?«

»Nič, prav nič!«

»Tudi mene ne?«

»Tudi ne.«

»Zdaj bom želel. Če pogledaš, ne vem, kako bo. Ujezil bi me in potem bi ne želel!« je strašil Tonca Bernardka, ker ni hotel, da bi videl njegovo čudodelno stekleničico, ki jo je vzel iz žepka, jo odmašil in nagnil na prst, da ga je zmočil, nato pa jo urno spravil in šel s prstom čez Bernardkovo čelo.

»Ali naj še mežim?« je vprašal Bernardek.

»Ni treba več,« je odgovoril Tonca.

»Kdaj bom zdrav?«

»Ali še nisi?«

»Ne vem.«

»Poskusi vstati!«

Bernardek je poslušal Tonca, vrgel odejo s sebe in skočil s postelje kakor pred tednom, ko še ni bil bolan.

»Mama, oče, zdrav sem, Tonca me je ozdravil!« je začel klicati in je tekel v kuhinjo.

Tonca se je smejal za njim in skobacal na rob postelje ter se spustil na tla, da bi tudi on šel v kuhinjo in videl, kako so veseli. Preden je prišel do vrat, je že stopila v izbo Košanka, ga dvignila s tal v naročje, ga objela in poljubovala in se mu zahvaljevala.

»O ti zlati otrok, kar pri nas moraš ostati, naš boš, Bernardkov bratec, kakor njega te bomo imeli radi, ko si tako dober. Kaj ne, da ostaneš pri nas, da ti ne bo nič dolg čas po domu?« ga je še vprašala.

»Ne vem,« je rekel in nató pristavil: »Malo mi je že dolg čas po mami in očku, a ker se bojim, da bi me tepla, če se vrnem, bom pa pri vas. Samo v grad bi šel še rad.«

»O, v grad pa že še pojdeva, če mi boš pomagal,« je dejal Košana, ki je ujel njegove besede, ko je prišel z Bernardkom za ženo v izbo.

»Pa ne boš smel ostati v gradu, če hočeš, da bova prijatelja. Jaz ne smem v grad, pse bi name naščuvali. Ne veš, kako so hudi! Še našega očeta bi bili kmalu raztrgali. In graščak in vsi grajski so hudobni in neusmiljeni!« se je oglasil tudi Bernardek in vzel materi Tonca ter ga odnesel na mizo, za katero je sedel, da bi se začel z njim igrati.

»Ali je graščakinja tudi huda?« je vprašal Tonca.

»Graščakinja je bila dobra in usmiljena, a je umrla. Od žalosti je umrla, ker je videla, kako je graščak brez srca,« je povedala Košana in odšla v kuhinjo, od koder je kmalu prinesla toplega mleka in potem še žgancev, da bi jedli.

»Tonca, ali znaš že sam jesti?« ga je vprašala ljubeznivo,

»Znam,« je moško povedal.

In ko je Košana vzela iz žličnika žlice, je prinesla za Tonca prav majhno, ki jo je bil napravil stari oče za Bernardka, ko je bil še v krilcu.

Tonca so postavili na klop za mizo, kjer se je stojé nagibal k skledi in zajemal iz nje in junaško nosil v usta in bil vesel in mu je teknilo, čeprav na dolgi poti ni žlica nikdar toliko obdržala, kolikor je zajel...

(Dalje.)